

Fredningsnævnet for København
Att. Søren Serup
c/o Retten i Hillerød
Sdr. Jernbanevej 18B
3400 Hillerød

Dato: 15-04-2025

Sagsnr: 04.00.00-G01-32-24

Fredningsforslag for Solbjerg Parkkirkegård i Frederiksberg Kommune

Med henvisning til Naturbeskyttelseslovens §1 stk. 1-3 anmoder Frederiksberg Kommune, i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur på Frederiksberg herved Fredningsnævnet for København om at rejse fredningssag for Solbjerg Parkkirkegård i Frederiksberg Kommune. Fredningsforslaget omfatter 16 ha.

Efter Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 og 6 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der er knyttet til gennemførelsen af forslaget. Budgetoverslaget skal udarbejdes af den eller de fredningsparter, der rejser fredningssagen, og skal indeholde overslag over såvel forventede fredningserstatninger som forventede udgifter til offentlig erhvervelse eller til naturgenopretning. Sagsrejsers budgetoverslag skal sendes i 4 ugers offentlig høring hos de myndigheder, der ikke er sagsrejsere i den pågældende fredningssag.

Fredningsrejser i denne sag har, som det er påkrævet, udarbejdet et budgetoverslag, jf. fredningsforslagets bilag 2, og sendt dette høring hos Miljøstyrelsen, hvis bemærkninger til budgetoverslaget fremgår af fredningsforslagets bilag 3.

Efter lov om miljøvurdering af planer og programmer (LBK nr. 1976 af 27.10.2021) har sagsrejsere udarbejdet et udkast til screeningsnotat som baggrund for fredningsnævnets afgørelse efter lovens § 10 om, hvorvidt fredningsforslaget er omfattet af kravet om miljøvurdering, jf. fredningsforslagets bilag 4.

Fredningsforslag indeholdende redegørelse og forslag til fredningsbestemmelser, herunder følgende bilag:

- Bilag 1: Areal- og lodsejerliste
- Bilag 2: Budgetoverslag
- Bilag 3: Bemærkninger fra Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
- Bilag 4: Screeningsnotat
- Bilag 5: Udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård
- Kortbilag 1: Fredningskort

Vi står naturligvis til disposition, såfremt materialet giver anledning til spørgsmål.

Med venlig hilsen

Cecilie Rimer Juhl
Projektleder, Landskabsarkitekt
vpm@frederiksberg.dk
Vej, Park og Miljø – Byliv og Drift
www.frederiksberg.dk/kontakt

Fredningsforslag i Frederiksberg Kommune

Solbjerg Parkkirkegård

Udarbejdet af Frederiksberg Kommune, Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur på Frederiksberg

F R E D E R I K S B E R G
K O M M U N E

Danmarks
Naturfredningsforening

Foreningen for
Bygnings- og Landskabskultur
på Frederiksberg

Frederiksberg Kommune
Frederiksberg Rådhus
Smallegade 1
2000 Frederiksberg
vpm@frederiksberg.dk
www.frederiksberg.dk

Danmarks Naturfredningsforening
Masnedøgade 20
2100 København Ø
Tlf. 39 17 40 00
dn@dn.dk
www.dn.dk

Foreningen for Bygnings- og
Landskabskultur på Frederiksberg
Pile Allé 43 2000 Frederiksberg
Tlf. 25473152
fbfbbevar@gmail.com

Dato: 15.04.2025

Kontaktoplysninger:

Frederiksberg Kommune v/Kontorchef Susanne Viuf, vpm@frederiksberg.dk

Danmarks Naturfredningsforening v/Fredningsleder Birgitte B. Ingrisch, bbi@dn.dk

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur på Frederiksberg, fbfbefar@gmail.com

Henvendelse til Fredningsnævnet for København

Forslag til landskab- og naturfredning af Solbjerg Parkkirkegård

Indholdsfortegnelse

1. Baggrunden for forslaget	3
2. Fredningsforslagets udstrækning og afgrænsning	4
3. Solbjerg Parkkirkegård i dag	4
4. Solbjerg Parkkirkegård i historisk perspektiv	6
5. Solbjerg Parkkirkegård - Udviklingsplan	11
6. Frednings- og planlægningsmæssige forhold samt naturbeskyttelse	14
7. Forslag til fredningsbestemmelser	16

Bilag:

Bilag 1: Areal- og lodsejerliste

Bilag 2: Budgetoverslag

Bilag 3: Miljøstyrelsens bemærkninger til budgetoverslaget

Bilag 4: Screeningsnotat

Bilag 5: Udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård

Kortbilag:

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:3.000 og oversigtskort i 1:25.000

Frederiksberg Kommune fremsætter i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur på Frederiksberg hermed, i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til landskabs- og naturfredning af Solbjerg Parkkirkegård og tilstødende areal i Frederiksberg kommune, i alt ca. 16 ha. Arealet ejes fortrinsvis af Frederiksberg Kommune, se kortbilag 1. Et lille areal af matrikel nr. 28z ejes af Roskildevej 46 ApS, som Frederiksberg Kommune er i dialog med om et mindre mageskifte.

1. Baggrunden for forslaget

Solbjerg Parkkirkegård ligger på Frederiksberg, som er landets tættest bebyggede kommune. Kirkegården rummer store kulturhistoriske værdier, mange rekreative interesser og betydelige naturkvaliteter.

Forslaget er rejst af Frederiksberg Kommune, Danmarks Naturfredningsforening og foreningen for bygnings- og landskabskultur på Frederiksberg, i forlængelse af at Kommunalbestyrelsen på Frederiksberg har godkendt forslaget i budget 2024 med begrundelsen; "at Frederiksberg er Nordeuropas tættest befolkede kommune. Vores bys DNA er de grønne områder, der giver Frederiksberg den unikke følelse af, at man er tæt på by, men alligevel aldrig langt væk fra naturen. Derfor er det vigtigt at værne om de grønne områder, vores natur og vores rekreative områder. Hvis prisen for at byen vokser sker på bekostning af vores parker og grønne områder, er prisen for høj".

Formålet med fredningsforslaget er derfor at fastholde Solbjerg Parkkirkegårds ca. 16 ha i sin helhed samt at sikre kirkegården som et grønt åndehul i bydelen til gavn for borgere, turister og naturen.

Hertil kommer, at det er vigtigt at sikre Solbjerg Parkkirkegårds museale og rekreative værdier, samt at sikre de kulturelle, historiske, botaniske, landskabelige og biologiske værdier på kirkegården.

Solbjerg Parkkirkegård vil delvist overgå fra kirkegård til park. Store dele af Solbjerg Parkkirkegård skal således i de kommende årtier ændre funktion fra aktiv kirkegård til rekreativ park. Kommunalbestyrelsen ønsker at skabe én stor grøn parkkirkegård, hvor man med respekt for gravsteder og aktive kirkegårdsarealer giver rum til rekreation, ophold og bevægelse i den tætte by. Et parkområde fuld af minder og historiefortælling, med sanselige oplevelser, mulighed for ro og fordybelse, samt et område, hvor natur og biodiversitet får plads.

For at sikre de museale og rekreative værdier, og samtidig sikre, at der ikke hen ad vejen reduceres i kirkegårdens areal til byggeri og tekniske anlæg, har Kommunalbestyrelsen taget initiativ til, at der i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur på Frederiksberg rejses en fredningssag. Forslaget er, at kirkegården på den ene side kan udvikles til et mere naturpræget offentligt tilgængeligt park- og kirkegårdsområde, i overensstemmelse med den vedtagne udviklingsplan, som blev vedtaget af Frederiksberg Kommunalbestyrelse den 13. november 2023. En plan som skal være grundlaget for kirkegårdens udvikling fremover og at der på den anden side lægges en fredning på området, som sikrer at udviklingen sker inden for en veldefineret ramme – som fredningen vil udgøre.

På Frederiksberg er alle ledige arealer pr. definition under et vist pres fra byudviklingen. Uden en fredning vil det erfaringsmæssigt være svært, at bevare dette grønne åndehul ubebygget på Frederiksberg alene på baggrund af en udviklingsplan, en kommuneplan og kirkegårdslovgivningen. Planer kan ændres med en beslutning fra en anden kommunalbestyrelse og dermed kan beskyttelsen af stedets store værdier langsomt udhules af nye behov.

Indtil 2015 var der ikke fredede kirkegårde i Danmark. Med gennemførelsen af fredningen af Assistens Kirkegård slog Miljø- og Fødevareklagenævnet (tidl. Natur- og Miljøklagenævnet) imidlertid fast, at kirkegårde kan fredes efter naturbeskyttelsesloven, hvis noget helt særligt gør sig gældende.

På den baggrund skal Frederiksberg Kommune, Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur på Frederiksberg hermed foreslå Solbjerg Parkkirkegård fredet.

2. Fredningsforslagets udstrækning og afgrænsning

Solbjerg Parkkirkegård afgrænses mod syd af Roskildevej, mod øst af Sønder Fasanvej, mod nord af bebyggelsen ved Frederiksvej og mod vest af Den grønne sti.

Fredningsforslagets afgrænsning er defineret af Frederiksberg Kommunalbestyrelses beslutning fra den 13. november 2023. Fredningsforslagets afgrænsning fremgår af kortbilag 1.

Alle ejendomme ejes af Frederiksberg Kommune. Se areal og lodsejerliste i bilag 1 samt, budgetoverslag i bilag 2.

Solbjerg Parkkirkegård ligger i tæt tilknytning til Søndermarken, Frederiksberg Have, Zoologisk Have og Søndermark Kirkegård. Søndermarken, Frederiksberg Have og Zoologisk Have er i dag omfattet af en samlet fredning fra 1960. Solbjerg Parkkirkegård er, udover at være en kirkegård, en lokal park for de omkringliggende boligområder.

Søndermarken er en stærkt kuperet romantisk have med slyngede stier og pavilloner. Efter en nyere renovering er der skabt lys og liv i Søndermarken i form af en løberute og træningsudstyr.

Frederiksberg Have er en historisk romantisk slotshave med spor fra barokkens hovedakser. Parken er flittigt besøgt af borgere fra Frederiksberg Kommune og fra Københavns Kommune samt turister, som går ture, løber opholder sig i græsset eller bliver roet i både på kanalen.

Zoologisk Have benyttes af hele landets befolkning samt turister.

Søndermark Kirkegård er en stramt geometrisk opbygget kirkegård, som alene benyttes til kirkegård.

3. Solbjerg Parkkirkegård i dag

Solbjerg Parkkirkegård er i dag delvis en kirkegård med en stram rektangulær struktur og delvis en begyndende parkstruktur grundet de mange nedlagte gravsteder på kirkegården. Den traditionelle rektangulære struktur understøttes af avnbøgalleen, som gennemskærer kirkegården i øst-vest-gående retning, og som er en hovedakse, som forbinder hovedindgangen med de øvrige stier. I nord-syd-gående retning er der tre alléer med strukturerende træk. I øst findes magnoliealleen, som er adgangsvej til kapellet for gående fra Roskildevej. Længere mod vest er der thujaalléen, som også gennemskærer kirkegården i nord-sydgående retning, fra indgangen ved Frederiksvej og mod syd. Endelig er der helt mod vest platanalléen med gamle store plataner, som er nogle af de ældste træer på kirkegården.

I Solbjerg Parkkirkegårds vestlige ende er parken lys og åben. Der er ikke længere så mange stier. Store fuldkrøgede egetræer, robinier, piletræer og bøgetræer står solitært og breder deres trækroner ud over de grønne græsflader, der dog stedvis gennemskæres af hække, der i nogle tilfælde danner ryg for enkelte tilbageværende (bevaringsværdige) gravsteder. I den vestlige del er der også en række ovalformede rum af hække, der tidligere dannede ramme om temahaver. På dele af disse arealer får græsset i dag lov til at vokse højt til gavn for insekt- og dyrelivet.

Jo længere man bevæger sig mod øst på kirkegården, oplever man den mere traditionelle karakter af kirkegård med hækomkransede gravsteder og udbredte net af stier, der opdeler de enkelte afdelinger. Disse stier er over årene flere steder omlagt til flise- eller grusstier, men hvor gravstederne efterhånden er forsvundet, er stier i mange tilfælde nedlagt og erstattet med græs.

Alle træarter på Solbjerg Parkkirkegård er registreret i forbindelse med udviklingsplanen. Træerne er en kombination af alléer og træækker langs stierne, træer på gravsteder og fritstående træer. De fleste træer er plantet som små træer på et gravsted til minde om en afdød pårørende, og mange er plantet i en tid, hvor der var stor interesse for eksotiske træer. Disse træer er nu store, markante solitærtræer som står tilbage som et historisk vidnesbyrd, selvom gravstederne er nedlagt. Eksempler her på er ægtekastanje, ægte tulipan, cedertræer og ginkgotræer.

Solbjerg Parkkirkegård imponerer derfor med sine mange store særlige træer, som har fået lov til at gro i fred og ro med gode vækstbetingelser samt god plads til at brede trækronerne ud over de åbne plæner.

Langs de øst-vestgående stier er der gennem årene plantet rækker af platan, egetræer og lindetræer, udover hovedstien med avnbøg. I det nordøstlige hjørne står der nogle fantastisk store grantræer, og flere større taks, der sammen med store partier af rododendron bidrager til en stedsegrøn karakter.

På den retlinede kirkegård er der rigtig mange hække. Nogle hække danner fine rammer om gode rum. Andre hække afgrænser området med aktive gravsteder og området, som i henhold til udviklingsplanen overgår til parkformål. Stedvis er hække blevet overflødige, da de ikke længere danner ryg for et gravsted.

Igennem en længere periode er der nedlagt gravsteder på kirkegården, hvilket efterlader store huller i kirkegårdens helhed, som ikke udnyttes optimalt. Dette skyldes at langt størstedelen af befolkningen i dag foretrækker kremering frem for kistebegravelse.

Nationalmuseet har forestået en registrering af bevaringsværdige gravminder på kirkegården som blev afleveret i sommeren 2019. Det samlede antal registrerede gravminder var på 1723 samt omkring 277 gravgitter, borer og gravlåger. Nationalmuseets registrering var opdelt ud fra følgende bevaringskriterier:

Kriterier	Antal gravminder
Udsmykning	322
Inskription	258 (475*)
Udført af anerkendt kunstner	5
Fortjenstfulde mænd og kvinder	247
Bevaringsværdige ud fra andre hensyn	195
Ikke bevaringsværdige gravminder	647

Kilde: Fortællinger fra Solbjerg Parkkirkegård, Lars Schreiber Pedersen (red., Syddansk Universitetsforlag 2023).

* udpegede gravminder inklusiv 217 diakonissegravsten. Flere gravsteder er erklæret bevaringsværdige ud fra to eller flere kriterier og optræder derfor flere gange i oversigten, hvorfor der ikke er overensstemmelse mellem det samlede antal registrerede gravminder og det antal, der fremgår af skemaet. I alt er 859 gravsten udpeget som bevaringsværdige.

Diakonissegravene findes på flere afdelinger af kirkegården, og de er enestående i dansk perspektiv, idet de ikke findes andre steder i Danmark. Det er tætplacerede, flade hvide gravminder, som er særdeles markante.

Bevaringsværdigt familiegravsted på afd. 2B.

Afsnit med Diakonissegrave på afd. 5D.

Registrerede gravminder på arealer, der siden nedlægges og fredes, vil blive bevaret også efter nedlæggelse og fredning.

De mange kendte personer, der er begravet på kirkegården, og de unikke gravsteder, tiltrækker ud over borgere også turister.

Midt på kirkegårdens østlige del ligger der et kapel, der ikke længere er aktivt som kapel, og midt på kirkegården ligger en materialegård, der benyttes i forbindelse med driften af kirkegården. Den gule materialegård er udpeget som bevaringsværdig i kategori 2.

Kirkegården har i dag en nyere (2005) vandhave i den nordvestlige del og en aktiv fin vandhave øst for kapellet. Sidstnævnte er omkranset af hæk og flankeret af store lindetræer i hjørnerne af det kvadratiske haverum.

Mod Søndre Fasanvej er der en gammel rød murstensmur, dels en mur med ølandsbrud og grønt hegn. Mod Roskildevej fortsætter den røde mur, hvor der to steder er nogle ældre smedjernslåger i muren, som skaber adgang til kirkegården. Mod den grønne sti i vest er der hegn og hæk. Endelig mod Frederiksvej i nord er der et træhegn.

For besøgende i bil og arbejdskørsel til kirkegården er der adgang ad servicevejen fra hovedindgangen i det nordøstlige hjørne ved Søndre Fasanvej og i det sydvestlige hjørne ved Roskildevej. Gående har adgang til kirkegården fra indgange på alle tilstødende veje og et sted fra den grønne sti.

4. Solbjerg Parkkirkegård i historisk perspektiv

Gennem første halvdel af 1800-tallet var kirkegården ved Frederiksberg Kirke blevet udvidet flere gange. Indbyggertallet på Frederiksberg voksede eksplosionsagtigt i disse år. I 1862 var der behov for endnu en kirkegårdsudvidelse. Finansministeriet foreslog i stedet for, at der blev anlagt en hjælpekirkegård, en assistenskirkegård. Kommunalbestyrelsen blev derfor inddraget. Kommunalbestyrelsen kunne også se et behov for et begravelseskapel på den nye kirkegård. Finansministeriet godkendte i 1864, at kommunalbestyrelsen købte et areal på 3 tdr. land, (afdeling A1=16.548 m²) på hjørnet af Søndre Fasanvej og Roskildevej, for 4.500 rdl. Det officielle navn blev "Frederiksberg Assistens Kirkegaard", og den blev indviet den 22. juni 1865. Samme dag fandt den første begravelse sted.

Der blev plantet en tjørnehæk som hegn om kirkegården og den blev anlagt med store familiegravsteder på begge sider af en gang, som fulgte kirkegårdens ydre grænser, altså tjørnehækken. En elmehæk adskilte denne "noble" del af kirkegården fra området inde i midten, som var frijord, og hvor der ikke var gjort forsøg på at anlægge gange eller regulere færdslen. Det drejede sig om at udnytte arealet så intenst som muligt. Under disse forhold kunne det volde sine problemer for graveren at holde styr på, hvor de enkelte grave var placeret og hvem der var begravet der.

I 1867 opsattes et stakit til erstatning for tjørnehækken mod Roskildevej og Søndre Fasanvej.

I 1868 afhændede staten Frederiksberg Kirke og kirkegårdene til Frederiksberg Kommune.

I 1873 købte kommunalbestyrelsen ca. 8 tdl., ca. 44.000m², nord for kirkegården til en udvidelse af kirkegården. Det blev benævnt afdeling 2 og inddelt i 4 underafdelinger A, B, C og D. Den første bygning på det ny erhvervede areal var en graverbolig, som blev opført i 1875/76.

Herefter blev kapellet opført i 1877-78, og det blev taget i brug den 20. maj 1878. Arkitekten var Harald Drewsen, der var bygningsinspektør på Frederiksberg. Det blev opført i røde mursten og med sort skiffertag samt forsynet med et tårn mod syd i forbindelse med hovedindgangen. Det rummede en kapelsal med galleri til orgel og kor. Bygningen blev udvidet i 1908 og formentlig ved samme lejlighed blev salens 12 vinduer prydet med glasmosaikbilleder af de 12 apostle.

Kapel fra 1878, tegnet af Harald Drewsen.

Bevaringsværdigt gravsted for Krigsminister J.J. Bahnsen.

Hovedindgangen til kirkegården var oprindeligt fra Roskildevej. Da kapellet var blevet opført besluttede Kirkeudvalget at flytte hovedindgangen til Søndre Fasanvej ved siden af den nyopførte graverbolig. Samtidig blev den tidligere hovedindgang låst for at opretholde orden og for at hindre at kirkegården blev brugt som genvej til Søndre Fasanvej.

I 1881 blev kirkegården udvidet med 3. afdeling, et areal på 25.851m² umiddelbart vest for afdeling 2.

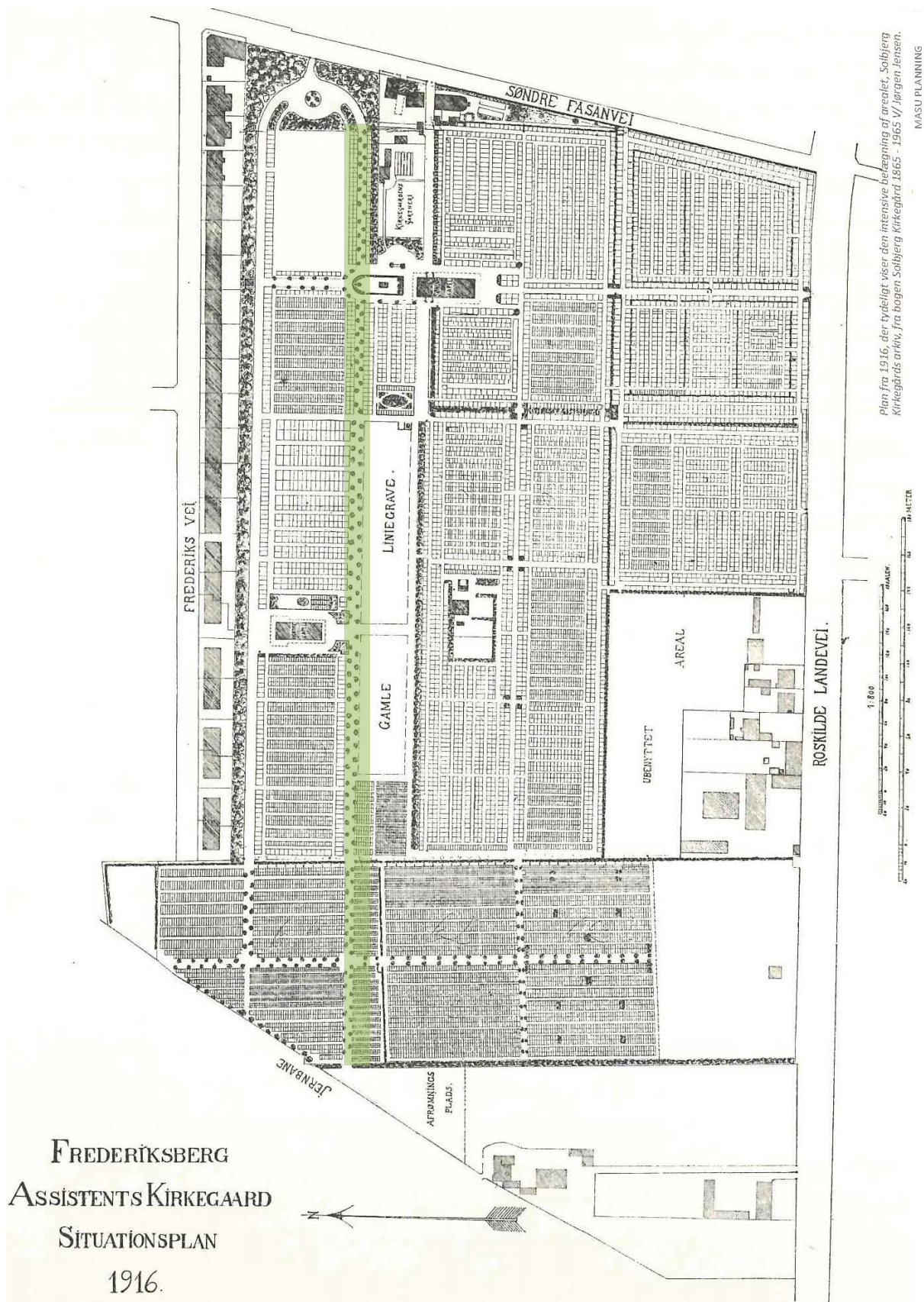
I 1885 blev kirkegården endnu engang udvidet med 4. afdeling, et areal på 9.949m², umiddelbart vest for 1. afdeling. I 1891 blev kirkegården udvidet med 5. afdeling, et areal på 32.594 m², umiddelbart nord for 2. og 3. afdeling.

I 1891 blev stakittet, som Finansministeriet havde ladet opsætte i 1867, erstattet af en regulær hegnsmur. Udskiftningen begyndte ved Roskildevej og fortsatte langs Søndre Fasanvej indtil graverens have. Det nuværende indgangsparti med tilhørende hegnsmure er fra 1934.

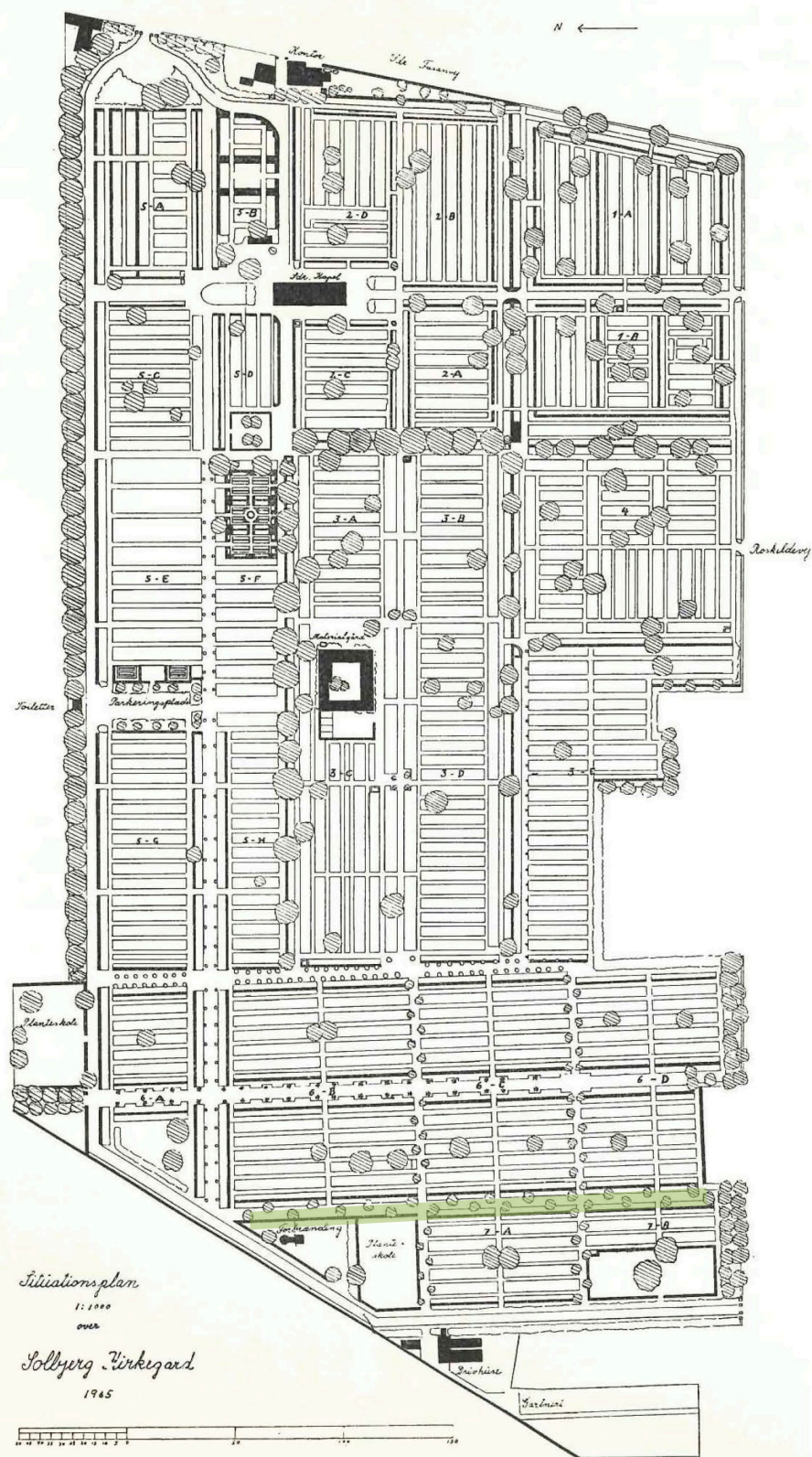
Disse store udvidelser foretaget over en kort årrække skyldes kommunens fortsatte eksplosive vækst. Fra 1860 til 1890 var der næsten sket en seksdobling af indbyggertallet.

Kirkegården udviklede sig til at være Frederiksbergs centralkirkegård. I 1904 blev den udvidet med 6. afdeling og endelig i 1924 med 7. afdeling, som blev den sidste udvidelse, til den størrelse som vi kender, og som kirkegården har i dag.

Kirkegården blev efterhånden mere struktureret ved anlæggelse af stier flankeret af allétræer. Avnbøgalléen er markant på opmålinger fra 1916 og Platanalléen ses af opmålinger fra 1965.

Avnbøgalléen, som står som et markant landskabselement i dag, ses også som en markant akse på planen fra 1916 (markeret med grønt). Der er blevet indplantet løbende i alléen, så træernes alder varierer meget.

Opmåling af kirkegården foretaget i 1965 med fremhævelse af den væsentlige del af beplantningen. Fra bogen Solbjerg Kirkegård 1865 – 1965 v/Jørgen Jensen. Platanalléen ses af opmålingen (markeret med grønt). Det er de oprindelige træer, der fortsat står der, men flere træer mangler i dag.

I 1921 blev den nuværende materialegård opført. Denne er tegnet af kommunens arkitektafdeling ved Aage Lauritsen. Det nye bygningsanlæg blev opført midt på kirkegården, på 3. afdeling, som en grundmuret firlænget gård. Der var plads til tre heste, til spise-, omklædnings- og opholdsstuer for folkeholdet og kontorer for arbejdslederne. Der var på denne tid 16 gartnere, 14 arbejdsmænd og 12 kvindelige arbejdere, en overgartner og en gartnerformand.

Den gule materialegård, opført i 1921, og i dag udpeget som bevaringsværdig jf. lokal 228.

Kirkegårdens officielle navn var som nævnt "Frederiksberg Assistens Kirkegaard", men uofficielt blev den kaldt "Fasankirkegården", hvilket ledte tankerne på en kirkegård for dyr. Derfor blev kirkegården den 1. januar 1926 omdøbt til Solbjerg Kirkegård.

Allerede få år efter den sidste udvidelse begyndte der i 1930'erne en bevægelse hen imod ligbrænding frem for jordbegravelse. Hvor der i 1930 ikke havde været et eneste ledigt gravsted tilbage på kirkegården, var der i 1976 mere end 5.000 ledige gravsteder, svarende til en tredjedel af kirkegården.

På kirkegården er mange kendte personer gravsat, eksempelvis:

- Krigsminister J. J. Bahnson
- Landskabsmaleren Vilhelm Kyhn
- Digteren H. V. Kaalund
- Kemikeren Julius Thomsen
- Kunstnerægteparret Jerichau
- Maler og billedhugger Niels Larsen Stevns
- Maler Harald Giersing
- Kunstfyrværker Gaetano Amici
- Mejeripioneren N. J. Fjord
- Apoteker på Sankt Croix A. H. Riise

Personer som efter deres død i flere tilfælde har lagt navn til en plads eller vej på Frederiksberg, eksempelvis Julius Thomsens Plads.

Diakonissegravene, som findes på flere afdelinger af kirkegården, er nogle af de særlige gravsteder. Det er gravsteder for kvinder, der har været tilknyttet Diakonissestiftelsen på Peter Bangs Vej, de såkaldte diakonissesøstre. Diakonissesøstre er blevet begravet på kirkegården siden 1898, og udgør en væsentlig del af Frederiksbergs historie og er unikke i dansk sammenhæng. Den mest markante og stemningsfulde af Diakonissestiftelsens begravelsespladser ligger tæt på kapellet omgivet af hække og med en stor mindesten for stiftelsens første fire forstanderinder, bl.a. Louise Conring, som døde i 1891, og som var den første danske diakonisse, forstanderinde og grundlægger af stiftelsen sammen med Dronning Louise.

Da pladsbehovet til gravsteder således med tiden blev mindre og mindre, begyndte det tidligere begravelsesvæsen at arbejde på en plan, hvor dele af kirkegården skulle overgå til parkformål, hvilket blev

godkendt af Kommunalbestyrelsen og Kirkeministeriet. I 1998 blev det derfor besluttet at ændre navnet på kirkegården fra Solbjerg Kirkegård til Solbjerg Parkkirkegård.

5. Solbjerg Parkkirkegård - Udviklingsplan

Dele af Solbjerg Parkkirkegård vil i de kommende årtier ændre funktion fra aktiv kirkegård til rekreativ park, jf. den vedtagne udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård, se bilag 5.

Visionen er at skabe én stor grøn parkkirkegård, hvor man med respekt for gravsteder og aktive kirkegårdsarealer giver rum til rekreation, ophold og bevægelse i den tætte by. Et parkområde fuld af minder og historiefortælling, med sanselige oplevelser, mulighed for ro og fordybelse, samt et område hvor natur og biodiversitet får plads.

Der er fortsat en del aktive gravsteder. Gravstederne har betydning for en stor del af de mennesker, der kommer på kirkegården, hvilket giver betydning, minder og historiefortælling. Her er døden nærværende, hvilket skaber en helt særlig højtidelig og menneskelig stemning, som skal respekteres og værnes om. De nye aktiviteter, der tilføjes, må ikke overdøve den atmosfære.

Størstedelen af Solbjerg Parkkirkegård bevares som kirkegård med aktive gravsteder, mens en anden del af kirkegården bliver omdannet til park med historiske gravsteder. Kortbilag 1 viser med grøn de områder, som overgår til parkformål. Her nedlægges gravstederne efterhånden, som de sidste gravsteder udløber. Nogle få gravsteder udløber først i 2050, så der vil fortsat være aktive gravsteder i disse områder mange år endnu. Ligeledes vil der være historiske bevaringsværdige gravsteder, som skal bevares og vedligeholdes.

På kirkegården har træerne i 150 år fået ro og tid til at udvikle sig. Derfor findes der mange store, fuldkronede træer af forskellige arter, som giver kirkegården sin helt særlige karakter og stemning, udover at træerne bidrager til et bedre klima og miljø. Forudsætningen for udviklingsplanen er registreringen af de bevaringsværdige træer og som danner baggrunden for de enkelte delområders særlige karakter.

I udviklingsplanen er der arbejdet med fire hovedgreb, som skal bidrage til at forstærke kirkegårdens struktur, og de landskabelige og rekreative værdier. Hovedgrebene er:

- en fremhævelse af hovedakserne og markering af indgange med inviterende pladsdannelser, der gør det nemmere for besøgende at orientere sig
- en slynget sti der, der skaber parkkarakter og understreger den rekreative værdi
- indsatser, nedslag og mødesteder, som inviterer til rekreation, refleksion, fordybelse og bevægelse
- forstærkning af forskellige områders særlige karakterer der skaber kontrast og variation i oplevelserne, fx når bevæger sig fra et lysåbent område til et mørkere område, visualiseret ved nedenstående kort.

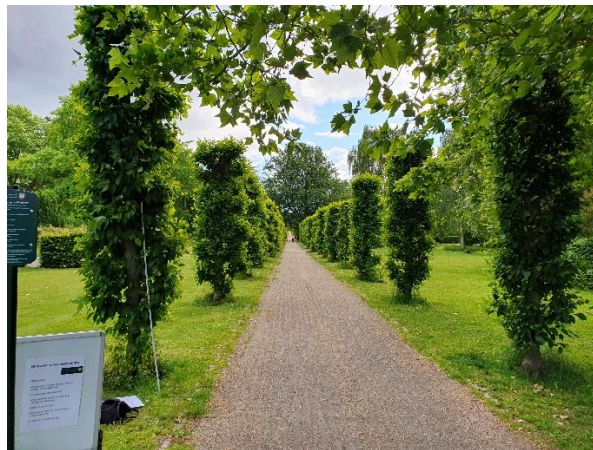

Principskitse for forstærkning af områders karakter. Fra udviklingsplanen for Solbjerg Parkkirkegård.

Den øst-vestgående hovedakse med Avnbøggalléen forlænges helt ud til den kommende nye indgang ved Søndre Fasanvej. De to nord-sydgående hovedakser er Magnoliealléen i øst, fra Kapellet til Roskildevej og Thujaalléen mod vest, der går fra Frederiksvej og som med planen forlænges helt ned til Roskildevej. Platanalléen tydeliggøres ved at fjerne noget hæk.

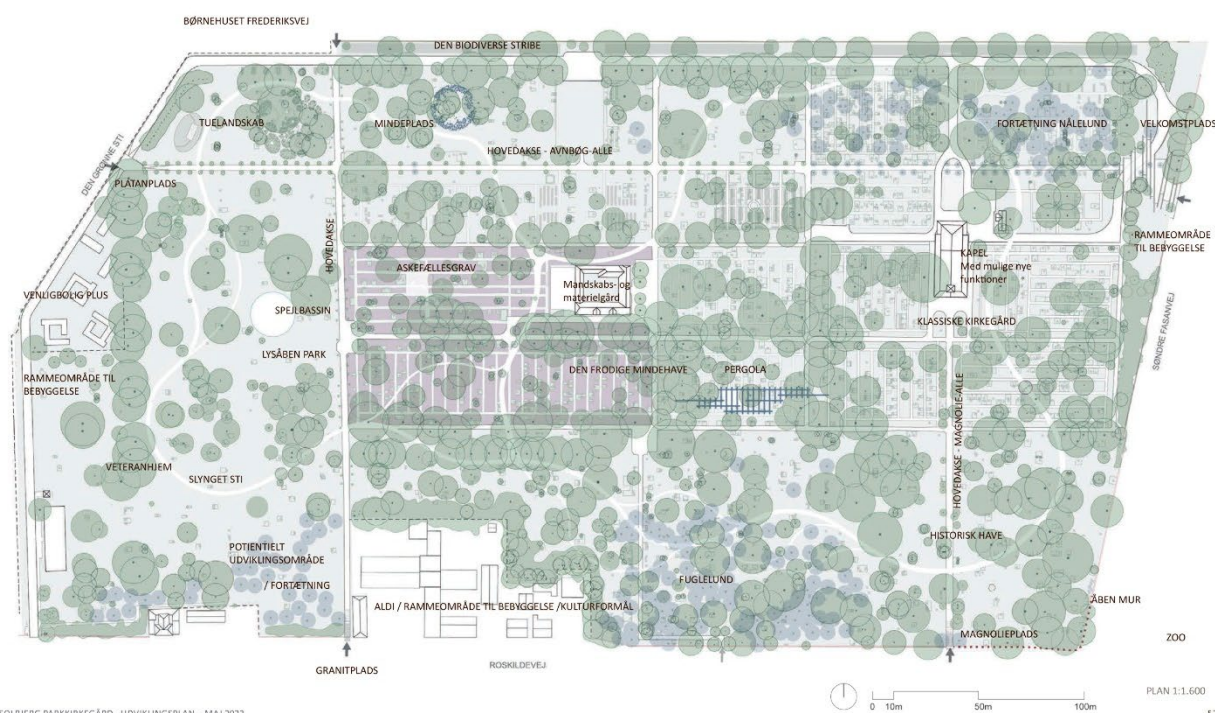

Platanalleen set fra nord mod syd.

Avnbøggalleen set fra vest mod øst.

Solbjerg Parkkirkegård udpeget til stilleområde med plads til rekreative formål. Kirkegården skal være åben, inviterende og multifunktionel. De rekreative nedslag skal kunne anvendes af flere forskellige målgrupper, samt understøtte parkkirkegårdens landskabelige værdier.

Helhedsplan for udvikling af kirkegården. Fra udviklingsplanen for Solbjerg Parkkirkegård.

Den klassiske kirkegård med den historisk have og mindehaven: Omkring kapellet ligger et klassisk begravesområde præget af lange hække, stier og spredte gravsteder. Områdets karakter søges forstærket med flere hække, flere træer, større intimitet og lokale rumdannelser i forbindelse med etablering af nye gravsteder på arealet.

Omkring den gule mandskabsbygning ligger det centrale begravesområde. Mindehaven er præget af lige flisestier og spredte hækomkransede gravsteder. Det med lilla skraverede område er udlagt til **en ny**

askefællesgrav. Her foreslås en åben naturpræget staudebeplantning i form af en ny askefællesgrav samt en pergola med duftende og blomstrende slyngplanter.

Den historiske have er præget af store solitære træer med hver deres individuelle udtryk, samt monumentale historiske gravsteder. Denne karakter bevares og styrkes.

En dynamisk have mod nordvest: Dette område anvendes til bevægelse og rekreation, idet det overgår til parkformål, og naturligt vil komme til at indbyde til rekreation med de indsatser og tiltag der ligger i udviklingsplanen, for bl.a. klimasikring. Her er der også tænkt mere biodiversitet ind en stribe nord for servicevejen.

Torso af veteran bøgetræ, bevaret til gavn for biodiversiteten. Afd. 1A. (Foto: Ditte Thye)

Kvashegn etableret i "den biodiverse stribe" 2023-24. Nord for servicevejen, parallelt med Frederiksvej.

En Lysåben park mod vest: Parken fremstår som en åben græsflade med store karakterfulde solitærtræer som f.eks. fuldkronede egetræer, robinier og bøgetræer samt de hækindrammede elliptiske haver. Karakteren forstærkes ved at tynde ud i de mindre træer, så der skabes mere rum til de store karakterfulde træer og åbne plæner. I området planlægges en spejlflade i poleret stenmateriale, der kommer til at ligge som et stort himmelspejl i niveau med græsfladen i et skrånende landskab.

En fuglelund mod syd: Her er et fint potentiale med store hegnsplantninger samt fine lunde af tjørn og kirsebærtræer. Her plantes bl.a. med frugttræer og -buske. Det vil samtidig give mulighed for en ny begravelsesform under frugttræer.

Klimatilpasningsplan

Som en del af klimatilpasningen på det vestlige Frederiksberg skal der etableres ca. 6.000 m³ forsinkelsesvolumen på Solbjerg Parkkirkegård.

Klimatilpasningsprojektet er med til at minimere oversvømmelser i området vest og syd for kirkegården. Løsningerne i projektforslaget tager udgangspunkt i de principløsninger, der er i den godkendte udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård.

Klimatilpasningen sker i to systemer, hvor der skelnes mellem håndtering af skybrudsvand fra oplandet, Kongekvarteret og Den Grønne Sti og skybrudsvand, der lander på kirkegården. Projektet har en tæt sammenhæng med klimatilpasningsprojektet på Den Grønne Sti, da vandet herfra ledes til de underjordiske magasiner på Solbjerg Parkkirkegård. De underjordiske magasiner etableres i de eksisterende stier, en nedlagt sti og i servicevejen. I systemer på kirkegården bliver vandet fra Den Grønne Sti yderligere forsinket, inden det ledes til kloakken. De to underjordiske systemer giver tilsammen et stort volumen på ca. 7.100 m³ og er således med til at aflaste kloakken ved kraftig regn og minimere oversvømmelser i de omkringliggende områder.

Solbjerg Parkkirkegård ligger på en bakke. Der er et jævnt fald på 11 meter fra øst i kote 20 til vest i kote 9.

Vand der lander på kirkegården håndteres i en overfladeløsning hvor vandet strømmer fra øst mod vest. For at holde vandet inde på kirkegården etableres der derfor en barriere i den nordvestlige del af kirkegården, som består af et forløb af lave græsklædte jorddiger og lave granitmure. Der ud over etableres en ny plads ved indgangen fra Den Grønne Sti. Pladsen, der kommer til at hedde Platanpladsen, er hævet og fungerer sammen med to granitmure, som en del af klimatilpasningen. I kirkegårdens laveste punkt etableres en ny sommerfuglehave, der i perioder vil være fugtig og til gavn for sanselige oplevelser og biodiversiteten.

I projektet tages der både hensyn til de eksisterende gravsteder og de tidligere begravelser, der er i jorden. Løsningen er nøje tilpasset de eksisterende gravsteder, så løsningerne går uden om gravstederne. Der hvor der er risiko for oversvømmelse af gravstederne bliver de hævet, så de står værdigt i en skybrudssituation.

Der er arbejdet konkret på at beskytte Diakonissestiftelsens gravsteder længst mod nord ved at sikre, at de ligger uden for det område, der risikerer at blive oversvømmet.

Der ud over indarbejdes de løsninger fra udviklingsplanen, som ikke er klimatilpasning. Den slyngede sti, en spejlende flade og et bakkelandskab med mulighed for bevægelse.

Detaljerne i udviklingsplanen vil blive indarbejdet i den fremtidige plejeplan for Solbjerg Parkkirkegård.

6. Frednings- og planlægningsmæssige forhold samt naturbeskyttelse

Natura2000-interesser

Der er ingen natura2000-områder indenfor det område, som foreslås fredet.

Der er følgende Bilag IV arter registreret i området:
Der er registreret flagermus på kirkegården.

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, som foreslås fredet.

Zonestatus

Hele fredningsområdet er beliggende i byzone.

Kommuneplanforhold

Kommuneplan, 2021

<https://www.frederiksberg.dk/kommuneplan#tillaeg-til-kommuneplan-2021-cb>

Solbjerg Parkkirkegård er udlagt til rekreative formål. Der må kun ske bebyggelse, der knytter sig til områdets funktion. Området er udlagt til stilleområde.

Lokalplanforhold

Temalokalplan, 2021

https://dokument.plandata.dk/20_10251645_1620275434971.pdf

Øvrige planforhold

Frederiksberg Kommunes Træpolitik, 2018

<https://www.frederiksberg.dk/media/oiheih5a/traepolitik.pdf>

Frederiksberg Kommunes Strategi for bynatur og biodiversitet, 2020

https://www.frederiksberg.dk/media/zn2neu4x/strategi_for_bynatur_og_biodiversitet_2020.pdf

Københavns Stift

Visionen for udviklingsplanen og klimatilpasningsplanerne er principgodkendt af Københavns Stift. Den endelige udviklingsplan er sendt til Københavns Stift til orientering.

Der eksisterer en klausul fra den 26. april 1994 fra Københavns Stiftsøvrighed, om at aktive dele af kirkegården skal afskærmes fra de afdelinger, som nedlægges.

Samspil mellem fredning og kirkegårdslovgivning

Der er et politisk ønske om at frede hele kirkegården, jf. Kommunalbestyrelsens beslutning af 13. november 2023. Se kortbilag 1.

Kommunalbestyrelsen vedtog en udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård den 13. november 2023. Fredningen skal muliggøre realiseringen af udviklingsplanen og udviklingen på sigt.

Af hensyn til det fremtidige samspil mellem kirkegårdsdrift og fredningsregler er der behov for at præcisere fredningsvilkårenes subsidiaritet i forhold til den kirkegårdsretlige regulering. Fredningen skal således ikke være til hinder for, at områder, der i fremtiden ikke fungerer som aktivt begravelsesområde, på et senere tidspunkt inddrages til sådant med den konsekvens, at det pågældende område får samme status i forhold til fredningen, som begravelsesområder – præciseres nærmere i kort. Det præciseres, at beslutning om inddragelse af nyt område til aktivt begravelsesområde skal kunne ske uden dispensation fra fredningsnævnet.

Frederiksberg Kommune har behov for at anvende en del af det område, der ønskes fredet, til skybrudssikring i form af etablering af overfladeforsinkelsesbassin til tilbageholdelse af regnvand og underjordiske regnvandskassetter i nuværende og tidligere stier samt i servicevejen. Alt sammen i den vestlige del af kirkegården. Klimatilpasningsindsatsen skal bl.a. bidrage til at modvirke, at voldsomme regnhændelser forårsager skade på de fredede interesser i området. Dette er allerede forelagt Københavns Stift, der er kommet med en principgodkendelse herfor.

7. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

- At sikre Solbjerg Parkkirkegård som en helhed bestående af grønt område, kirkegård og historisk værdifulde arealer,
- At sikre de kulturelle, historiske, museale, botaniske, biologiske, landskabelige og rekreative værdier,
- At sikre, at nuværende og fremtidig kirkegårdsdrift, der foregår i medfør af den til enhver tid offentligretlige regulering om kirkegårdsdrift, kan opretholdes uanfægtet af fredningen,

§ 2 Områdets inddeling og bevaring

Opdelingen i delområde 1-3 fremgår af fredningens kortbilag 1. For de enkelte delområder gælder følgende:

1. AKTIV KIRKEGÅRD

- Afdelingerne: 1.A, 1.B, 2.A, 2.B, 2.C, 2.D, 3.A, 3.B, 3.C, 3.D, 3.E, 4, 5.A, 5.C, 5.D, 5.F og 5.H
- Området anvendes som lokalkirkegård, og er underlagt den til enhver tid gældende kirkegårdslovgivning.
 - Området repræsenterer de museale forhold. Det vil sige at begravelses-, kultur-, personal- og kunsthistoriske interesser er primære.

2. PARKFORMÅL

- Afdelingerne: 5.B, 5.E, 5.G, 6.A, 6.B, 6.C, 6.D, 7.A og 7.B på kirkegården

- Området anvendes som kirkegård. Når anvendelsen til begravelsesplads ophører, skal området overgå til PARKFORMÅL. Hvis Frederiksberg Kommune beslutter at inddrage nye arealer på Solbjerg Parkkirkegård til aktiv begravelsesplads, overgår disse områder igen til kirkegård (delområde 1 udvides).
- Området skal fungere som park, hvor de historiske og rekreative interesser kan trives side om side. I parken har bevaringshensyn, i forhold til bevaringsværdige gravsteder og træer, stor prioritet. Parken disponeres som en parkmæssig helhed, efter principperne i den vedtagne udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård (13. november 2023).

3. PARKFORMÅL, tilgrænsende område mellem Sdr. Fasanvej og Solbjerg Parkkirkegård

- Et kileformet område med ikke indviet jord mellem kirkegården og Sdr. Fasanvej. Området ønskes fredet for at sikre bevaring af det grønne udtryk mod Sdr. Fasanvej. Området er lige nu indrettet med nyttehaver. I udviklingsplanen er der planer om en ny hovedindgang der inviterer ind og åbner op ind mod den øst-vestgående hovedsti. Derudover er en del af området udpeget til plantning af en Miyawaki skov.

§ 3 Kirkegårdsdrift

Stk. 1. Fredningens bestemmelser træder først i kraft for delområde 2 (parkformål), når anvendelsen som begravelsesplads ophører. Anvendelsen som begravelsesplads ophører, når begravelsesvæsenet har truffet beslutning om, at området kan overgå til parkformål, og Kirkeministeriet har godkendt, at anvendelsen som begravelsesplads ophører.

St. 2. Fredningen er ikke til hinder for kirkegårdsdrift som hidtil i de øvrige delområder. Fredningen er således ikke til hinder for, at begravelsesvæsenet frit kan foretage alle nødvendige dispositioner som led i

kirkegårdsdriften, og til opfyldelse af begravelsesvæsenets forpligtelser i henhold til den til enhver tid gældende offentligretlige regulering af kirkegårdsdrift.

Stk. 3. Fredningen påvirker ikke de rettigheder, som tilkommer gravstedsindehavere ifølge den til enhver tid gældende offentligretlige regulering af kirkegårdsdrift.

§ 4 Terrænændringer, byggeri, anlæg mv.

Stk. 1. Der må foretages terrænændringer, i overensstemmelse med den vedtagne udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård.

Stk. 2. Der må kun opføres mindre bygninger i forbindelse med eksisterende byggeri, tilbygninger til og ombygninger af eksisterende byggeri kan udføres, hvis det er anført i udviklings- og plejeplanen og/eller sikrer en optimal kirkegårdsdrift. Ethvert byggeri skal i ovenstående tilfælde ske på ikke begrønnede arealer. Formålet for anvendelse af kapellet og Den Gule Gård kan ændres, så længe det er til gavn for almenhedens interesser. Kørevej fra Søndre Fasanvej til Roskildevej samt til Den Gule Gård kan udmatrikuleres, så det i fremtiden vil udgøre sin egen matrikel. Ved ophør af brugen af bygninger og omgivende arealer skal disse overgå til kirkegårds- eller parkformål.

Stk. 3 Den Gule Gård særbestemmelse, På det på fredningskortet markerede areal er fredningen ikke til hinder for at der opføres driftsbygninger. Opførelse af bygninger på arealet kræver tilladelse af fredningsnævnet med hensyn til størrelse samt udformning, inkl. materiale- og farvevalg.

Stk. 4. Der må ikke etableres faste anlæg, konstruktioner eller indretninger af nogen art, f.eks. tårne, master, herunder lysanlæg, reklameskilte eller lign.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for at der kan opsættes mindre, publikumsorienterede faciliteter, såsom borde/bænke, informationstavler mv. til formidling af fredningen, områdets historie mv.

Stk. 6 Der kan efter ansøgning til Fredningsnævnet for København opnås dispensation til etablering af nye skybrudssikringsanlæg end de allerede planlagte. En dispensation vil som minimum forudsætte, at følgende betingelser er opfyldt: 1) Anlægget skal være nødvendigt med henblik på at beskytte Solbjerg Parkkirkegård mod skader som følge af skybrud. 2) Anlægget skal integreres i områdets udformning og beplantning på en måde, der visuelt begrænser anlæggets påvirkning i det fredede område til et minimum. 3) Anlægsperioden skal placeres på et tidspunkt, hvor den er til mindst mulig gene for brugerne af Solbjerg Parkkirkegård. 4) Anlægsperioden skal begrænses til et minimum. 5) Når forsinkelsesbassin er anlagt, skal det endeligt godkendes af fredningsnævnet, der kan kræve anlægget fjernet, hvis dispensationsvilkårene ikke er overholdt.

§ 5 Pleje- og udviklingsplan samt drift

Frederiksberg Kommune er plejemyndighed i fredningsområdet. Plejemyndigheden gennemfører pleje og udvikling af de fredede arealer, dog under hensyn til kirkegårdsdriften, jf. § 3, og at de gravsteder, der holdes af de efterladte, fortsat plejes efter deres ønsker.

Træer, der er over 25 år gamle, må ikke fældes eller beskæres uden kommunalbestyrelsens tilladelse.

Plejemyndigheden udarbejder en pleje- og udviklingsplan og gennemfører driften af de fredede arealer i overensstemmelse hermed. Plejen skal foretages med henblik på at opnå fredningens formål og skal herunder respektere og udmønte bevaringsmålsætningen som beskrevet i § 2.

I forbindelse med udarbejdelse af udviklingsplaner skal relevante foreninger og organisationer have lejlighed til at indgive forslag. De skal ligeledes have lejlighed til at udtale sig om den endelige plejeplan. Uenighed om planens indhold forelægges fredningsnævnet til afgørelse.

Forslag til en plejeplan skal foreligge senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Plejeplaner revideres første gang efter 5 år. Den vedtagne udviklingsplan løber til 2040. De senere pleje- og udviklingsplaner må højst gælde i 10 år.

Der henvises i øvrigt til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27/06/2016.

Plejeplanen omfatter ikke delområde 1 (Aktive gravsteder), aktive gravsteder uden for delområde 1 eller gravsteder, der er udpeget til bevaring efter særlig lovgivning herom. Når delområde 2 overgår til parkformål, skal plejeplanen også omfatte dette område. Hvis delområde 1 udvides, ophører plejeplanen med at gælde for det udvidede område.

§ 6 Offentlighedens adgang

Bortset fra gravsteder, anlæg og bygninger med tilliggende arealer, som efter deres formål og karakter ikke bør være offentlig tilgængelige, og hvor udearealerne derfor normalt er hegnede, kan almenheden færdes overalt til fods og udnytte området rekreativt med de nedennævnte begrænsninger samt med de begrænsninger, der følger af lovgivningen eller som måtte blive bestemt i en pleje-og udviklingsplan.

Den daglige åbningstid fastsættes af Frederiksberg Kommune.

Cykling må finde sted på servicevejen.

Motoriseret kørsel er kun tilladt i forbindelse med besøg på kirkegården, kirkegårdsdrift, kørsel med rustvogne, handicapkørsel og driften af fredningsområdet. Plejemyndigheden kan dog i særlige tilfælde give tilladelse til motoriseret kørsel i området.

Løb må alene finde sted på stien langs servicevejen jf. kortbilag 2.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Areal og lodsejerliste

Arealer, der indgår i fredningsforslaget, ejes af Frederiksberg Kommune.

Ejer	Matr. Nr.
<i>Frederiksberg Kommune</i>	28a, 28ep, 28eq, 38q, 39u, 169.

Budgetoverslag for fredning af Solbjerg Parkkirkegård i Frederiksberg Kommune

Danmarks Naturfredningsforening, Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur, Frederiksberg og Frederiksberg Kommune rejser om kort tid fredningssag for Solbjerg Parkkirkegård i Frederiksberg Kommune, i alt ca. 16 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. nbl. § 39 stk. 1, sidste punktum.

Alle ejendomme ejes af Frederiksberg Kommune.

Areal	Regulering	Erstatning kr/ha.	Bemærkninger	I alt kr.
I alt				0 kr.

Til Frederiksbjerg Kommune

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har modtaget nedenstående høring omkring et budgetoverslag for en kommende fredningssag for Solbjerg Parkkirkegård i Frederiksbjerg Kommune.

Styrelsen har inden bemærkninger til det fremsendte budgetoverslag.

Venlig hilsen

Anette Pia Fischer

AC-medarbejder | Skov

+45 20 36 46 37 | +45 20 36 46 37 | anpif@mst.dk

Ministeriet for Grøn Trepert

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø | Tolderlundsvej 5 | 5000 Odense C | Tlf. +45 72 54 40

00 | mail@sgav.dk | www.sgav.dk

Myndighedsskema – bilag til fredningsnævnets screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 10.

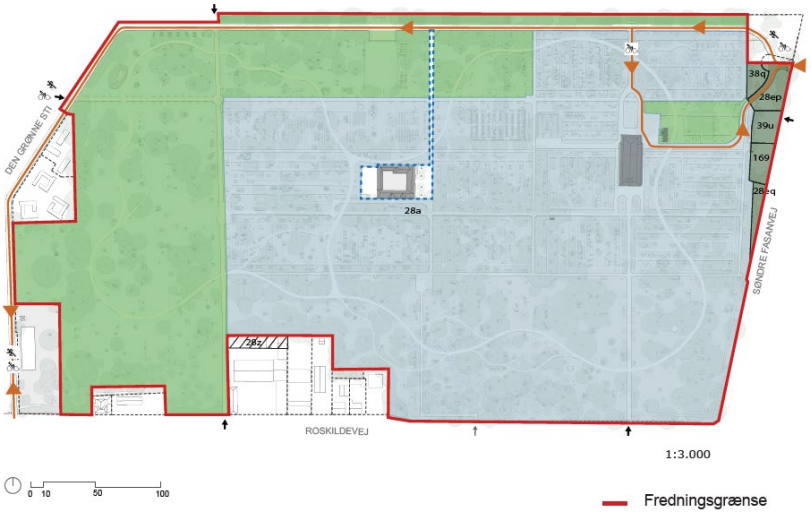
Forslag til fredning af Solbjerg Parkkirkegård

Ifølge §8, stk. 2 1-2 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og konkrete projekter (LBK nr. 4 af 3. januar 2023) skal myndigheden vurdere, om planer og programmer omfattet af lovens § 8, stk. 1, og som kun fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer i planer og programmer, kan få væsentlig indvirkning på miljøet, og der derfor skal udarbejdes en miljøvurdering.

Jf. orientering fra Miljøstyrelsen af 22. maj 2018 om reglerne for miljøvurdering af fredningsforslag, skal sagsrejsere vurdere, om forslaget er omfattet af miljøvurderingsreglerne samt tilvejebringe det faktuelle grundlag for miljøvurderingen. Det er fredningsnævnet, der forestår at sende materialet i høring samt at modtage høringssvar, og det er ligeledes fredningsnævnet, der på baggrund af det tilvejebragte materiale træffer afgørelse om miljøvurdering.

Danmarks Naturfredningsforening og Frederiksberg Kommune har vurderet, at fredningsforslaget er omfattet af lovens § 8, stk. 2 og har derfor foretaget en screening af de forventede miljøkonsekvenser som følge af fredningsforslaget. Screeningen er foretaget med udgangspunkt i kriterierne i bilag 3 til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter, og vurderingen fremgår af nedenstående skema.

Det er fredningsnævnet, der jf. § 10 i miljøvurderingsloven træffer endelig afgørelse om hvorvidt der er krav om miljøvurdering eller ej på baggrund af oplysningerne i screeningsskemaet.

Titel	Fredningsforslag for
Beskrivelse af fredningsforslaget	Fredningsforslaget omfatter 16 ha Fredningen har til formål, at fastholde Solbjerg Parkkirkegårds ca. 16 ha i sin helhed og sikre kirkegården som et grønt åndehul i bydelen til gavn for borgere og naturen.
Kort over området	
Ansvarlig myndighed	Fredningsnævnet for København

	Adresse: c/o Retten i Hillerød Sdr. Jernbanevej 18B 3400 Hillerød	
Sendes i høring hos	SGAU - Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø Eventuelt Kirkeministeriet	
Omfatter fredningsforslaget forhold, der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1 og 2, betyder, at der skal udarbejdes miljørapport og -vurdering?:		
Er fredningsforslaget omfattet af lovens bilag 1 eller 2? (udgør rammen for fremtidige anlægstilladelser)	Nej	Fredningsforslaget indeholder ikke konkrete forslag om anlæg af bebyggelse, tekniske anlæg, ændret arealanvendelse eller andet, oplistet på miljøvurderingslovens bilag 1 eller 2.
Medfører fredningsforslaget krav om vurdering af virkning på et internationalt naturbeskyttelsesområde? (forventes at medføre væsentlig påvirkning af natura2000-område)	Nej	Der er ingen natura2000-områder indenfor det område, som foreslås fredet.

Indvirkning på miljøet

Miljøparametre	Negativ påvirkning	Positiv påvirkning	Ingen påvirkning	Bemærkninger
Fredningsforslagets indvirkning på eller relevans for andre projekter og aktiviteter			x	Hvis fredningsforslaget gennemføres vil det ikke have relevans for andre projekter og aktiviteter på eller i kirkegårdens nærhed.
Fredningsforslagets indvirkning på eller relevans for anden planlægning og lovgivning			x	Solbjerg Parkkirkegård er omfattet af lokalplan 228, temalokalplan for bevaringsværdige bygninger med højest bevaringsværdighed, der markerer Den Gule Gård som bevaringsværdig.
Vurdering af fredningsforslagets miljømæssige indvirkning i forhold til størrelse, geografisk udbredelse og indbyrdes påvirkning		x		Fredningsforslaget vil forhindre at der bygges på arealet i fremtiden, med undtagelse af særbestemmelse omkring den gule gård. Kirkegården vil bevare sin størrelse.
By- og kulturmiljø				

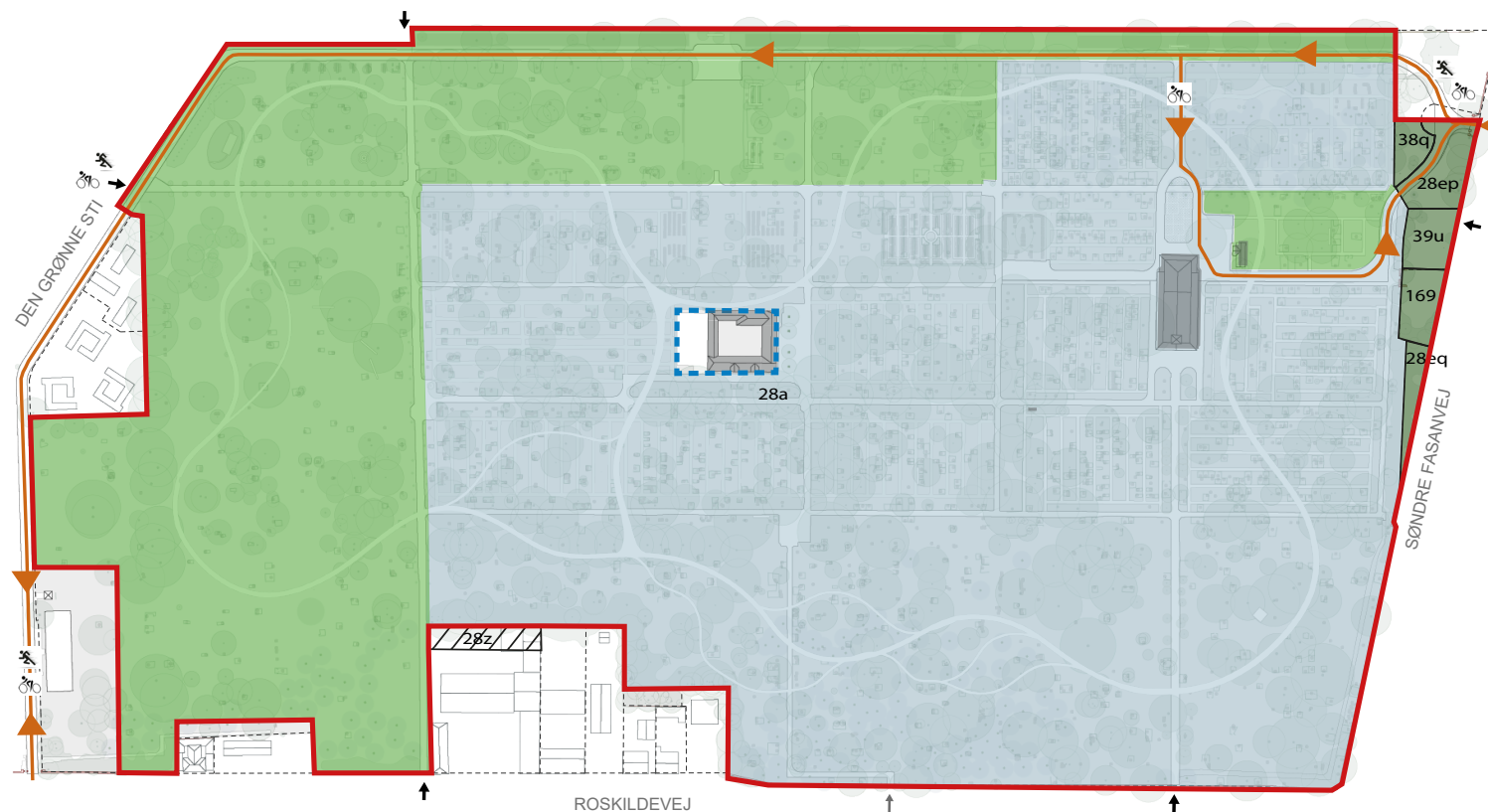
Bymiljø/bygninger			x	Ikke relevant
Fortidsminder			x	Ikke relevant
Befolkningens sundhed/sikkerhed				
Handicappede og mobilitetshæmmede personer			x	Ikke relevant
Brand, eksplosion, giftpåvirkning			x	Ikke relevant
Forurening				
Jordforurening, håndtering og flytning			x	Ikke relevant
Vand				
Grundvandsforhold			x	Ikke relevant
Jord				
Jordbund og jordarealer			x	Ikke relevant
Luft				
Luftforurening og påvirkning af luftkvaliteten			x	Ikke relevant
Klima				
Klimatiske faktorer som drivhusgasser, klimatilpasning mv.			x	Ikke relevant
Trafik				
Trafikafvikling/-belastning samt trafikstøj og trafiksikkerhed			x	Ikke relevant
Natur				
Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura2000, Ramsar mv.)			x	Ikke relevant
Sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper			x	Ikke relevant
Naturbeskyttelse (§3)			x	Ikke relevant
Spredningskorridorer/økologiske forbindelser		x		Med fredningen sikres en potentiel økologisk forbindelse mellem Solbjerg Parkkirkegård, Søndermark Kirkegård, Zoo, Frederiksberg Have og Søndermarken
Landskab				
Bevaringsværdige landskaber, geologi, kystlandskaber mv.		x		Fredningen sikrer, at kirkegården på sigt bevares som et samlet landskab.

Andet				
Kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter		x		Spiller godt ind i Frederiksberg Kommunes fokus på det grønne generelt, målsætningerne i Kommuneplanen, kommunens træpolitik og strategi for bynatur og biodiversitet.
Miljøpåvirkning af grænseoverskridende karakter			x	Ikke relevant

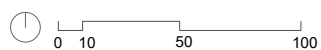
Myndighedens konklusion

	ja	nej	Uddybning
Giver resultatet af screeningen anledning til at antage, at fredningsforslaget vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at det er omfattet af krav om miljøvurdering?:		x	Der forventes udelukkende en positiv indvirkning på miljøet ved en fredning af kirkegården, da det sikrer at hele arealet bevares som grønt areal, også efter at afdelinger kan søges nedlagt, når de sidste gravsteder er udløbet.

Kortbilag 1: Fredningskort

1:3.000

1:25.000

- Fredningsgrænse
- Matrikelgrænse
- Bygninger
- Den Gule Gård særbestemmelse
- Område der skal afklares
- Delområde 1 - Aktiv Kirkegård
- Delområde 2 - Parkformål
- Delområde 3 - Parkformål
- Servicevejen - Cykling og løb tilladt